

הקבוצה איננה דרך לרבים

אולי זו לא היתה השקפה רווחת בכל הקבוצות, אבל קב"ה השרון" ראתה את עצמה כמשהו מיוחד במינו, כ"מלח הארץ". החברים בה חשבו שהיא תוכל לשמור על עצמה עליידי זה שהיא תקפיד מאוד בקבלת חברים. כמו שקראו לזה: "להיות" "שמן זית זך". הכלל, לא ראו את הקבוצה כדרך לרבים, ולא היה צורך להפץ את הרעיון. אהנו מעטים, יחידים שיכולים לשאת בזה. לא היתה גם התפשה של הקבוצה כתנועה. נכון, ידענו שיש עוד קבוצות, אבל לא חשבו שהכרחי לארגן אותן יחד. כל יחידה זכאית לנהל את ענייניה בעצמה כפי שהיא מבינה, והיא עושה זאת במידת ההצלחה שהיא יכולה להגיע אליה. לא ראו את כלל הקבוצות כאיזה ישות אחת שיש לה מטרה חוץ מהקיום עצמו. לכן גם לא התיחסו לקבלת חברים כענין של השתייכות ל"קבוצה" כדרך חיים, כי אם לקבוצה מסוימת. ואם אדם לא יכול היה להתקבל לקב"ה השרון, אז בבקשה - ייכנס לקבוצה א.ב.ג.ד. האנשים גם נהגו כך, הלכו ממקום למקום בחיפוש אחרי עבודה ואחרי קבוצה מתאימה.

אברהם כהן

הקבוצה הגדולה

קבוצת החישובות גדולה השוללת קבוצה אינטימית וסגורה. שאפה להיות ביטוי לחיים, בעלי נטיות שונות, המתאחדים למפעל משותף. הכוונה היתה להקים קבוצה של אלפים - המאחדת חרדושת ותקלאות, המספקת רמת חיים גבוהה - שתמשך פועלים רבים מן העיר. הקבוצות הגדולות עשויות לבטל את האבחנה בין כפר לעיר. כדי ליהנות מיתרונות קבוצה שאינה מוגבלת, עליה להיות מעשך סגור המייצר את כל צרכיו בעצמו. הנהגה רעיון הקבוצה הגדולה היה שלמה לביא, איש העלייה השנייה. נסיון "קבוצת הששים" בכנרת (ראה שם) עודד אותם לחשוב את חלומם הריאלי. הוא פנה אל גודוהענברה ליערות למעק קבוצה גדולה המשמפת עולים עם ותיקים בארץ. ברוח זו הוקמה עיר-חדוד שהיתה שניו המשטר המדיני.

יחד עם תל-יוסף קבוצה גדולה בעלת שני משקים. בגלל תפיסת הקבוצה הגדולה התנגדו עיר-חדוד לעליית בית-אפא חפצי-בה; עלייתו לא תאפשר הרחבת הקבוצה לקבוצת אלפים המשבת את כל העסק, אף-על-פי שגודו העבודה קיבל על עצמו להיות שותף להקמת הקבוצה הגדולה, הוא לא קיבל את השקפת לביא על משק המספק את כל צרכיו, ותבע שיקיים הקשר הכלכלי בין הקבוצה לבין אנשי הגודו. זו הסיבה שהביאה לפילוג בין עיר-חדוד לתל-יוסף ב-1923. אנשי הקבוצה הקטנה ראו את "הקבוצה הגדולה" כאוטופיה משום שלא האמינו שניתן להתאחד למפעל שיתופי ללא הכרה הדדית מעמיקה. אנשי גודוהענברה התנגדו לה כיוון שהיא מתעלמת, לדעתם, מן הצורך ליהנות על גודל הפועל כעיר ועל שניו המשטר המדיני.

קבוצה אינטימית

קבוצה השואפת להתבסס על יחסי חבריה לא-פורמליים - ללא מקנות, תוקים או מוסדות, א"א על בסיס יחסי רעות וכנות. על מנת לשמור על טהרת היחסים, זקוקה הקבוצה לסלעציה. נוסף ליחס חשיבות רבה לבעיות של התאמה חברתית, אקלים חברותי משותף, כירור מתמיד של רעיונות. יורשת של דגניה מבחינת צמצומה אך, שלא כמות, אינה מסתפקת בהדגשת העבודה ואורח החיים המוסרי אלא מתייבה את השיחה ורגש היח.

אתם נקודה אנהנו שורה

אתם חברי הקבוצה הקטנה שואפים לאינטימיות, לדלתיים סגורות - ואנו רוצים במרחב; אצלכם עיגול - ואצלנו שורה; אתם מסתפקים בחקלאות - ואנו רוצים למזג את הכפר והעיר; אתם בוחרים חברים ופוסלים מהם - ואנו מקבלים את כולם. כי בקבוצה הגדולה יכולים להיות גם אנשים שאינם בעלי הכרה. מי שאינו רוצה להיפגש עם חבר שני - אין אונס. בקבוצה הגדולה הכל אפשרי.

לבקוביץ

היתה זו תקופת ראשית היווצרותו של התנועות הקיבוציות, וכל תנועה י"לה אנשים לשכנע אותנו בעקדת תפיסתה כדי שנצטרף אליה. ההבחנות בין שלוש התנועות היו בעיקר על בסיס התפיסה החברתית של מבנה הקבוצה. חבר הקבוצות דגלה ברעיון "הקבוצה הקטנה", הם התייחסו אל הקבוצה כאל משפחה מורחבת, ותנאי לקיומה הם ראו את האינטימיות החברתית. הם חשבו שהגודל המקסימאלי של קהילת כזאת הוא חמש-עשרה משפחות. הרעיון היה שגור גם בתנאים הריאליים שהיו באותה תקופה. כולם התחילו בעצם מקבוצות עבודה, פלוגות עבודה; פועלים התארגנו והיפשו דרך חיים בקבוצות, הם נדרו בארץ יחד למקום שכלו למצוא בו עבודה. הקיבוץ הארצי, התנועה הקיבוצית של השומר-הצעיר, דגל ברעיון של "הקיבוץ האורגני", כלומר נערים ונערות שהתחנכו יחד בתנועת הנוער, צמחו והתפתחו יחד, יקומו יחד את הקיבוץ. העתודות להמשך גידולו של הקיבוץ היו מאותו הגודל בתנועת הנוער - משנותונם צעירים יותר - שתגיעו להגשמה שנה אחרי שנה. הם דיברו על קיבוצים של 50-60 משפחות, או אפילו של 100 משפחות, בתנאי שיהיו אלה אנשים שהתחנכו והתגבשו במסגרת אידיאולוגית וחברתית אחת.

הקיבוץ המאוחד האמין ברעיון "הקיבוץ הגדול", הפתוח. אנשינו ראו את עצמם כאמשייכי גודו העבודה ואצלם היה המרכיב המשימתי דומיננטי. החילה מקימים פלוגות עבודה והן עוסקות במשימות שונות - כיבוש העבודה, סלילת כבישים, ייבוש ביצות, פתיחת מחצבות וכד'. הפלוגה עובדת במקום שיש עבודה, וכשתתיימט העבודה - עוברת הפלוגה למקום אחר. קבוצות אלה היו בנויות על מספר אנשים גדול ככל האפשר. בלי סלקציה, היה בקיבוץ המאוחד אלמנט העממיות - לא "אתה בחרתנו"; לא מיחסים או נבחרים.

זמיר לוי, יוני 1923, הנהגת הקבוצה